

הַגְּבִיָּא זַעֲרִיָּא, דְּחִלְהוֹן בְּפוּמְהוֹן, אֵייתִי לְהוֹן
 גַּבְאִי, וְנַעֲבִיד מְנַהוֹן טַעְמָא דְּתַבְשִׁילָא לְאַחוּד. עַד
 דְּאַתַּת, אֵיתְרַחֵישׁ לֶן נִפְּא, וְאֵיתְעַבִּיד מִקְדָּמָהּ
 נַהֲרָא דְּמִיָּא רַבְרָבָא, שְׁמַעְנָא דְּהוֹוַת אֲמַרַת, אִימָא
 אִימָא, פְּרַפְרָא רַבָּאֵת סַבְרָנָא עֲבַרַת, וְעַרְקָנָא
 מְנַהוֹן, וְאַשְׁתִּיבְנָא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, בְּיָמֵי דְּזוּר הַמַּבּוּל עָשָׂה
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קִנְהַת הַחַטִּים, בְּקִנְהַת
 אַרְזֵי הַלְבָּנוֹן. וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֶלָּא הָרוּחַ
 מְנַשְׁבֵּת, וּמְנַשֵּׁר הַחַטִּים לְמַטָּה, וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן
 בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחַטָּאוֹ, אָמַר עַד כָּל יְמֵי
 הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקָר וְחָם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה
 לֹא יִשְׁבְּתוּ.

לשון הקודש

המבול עשה הקדוש ברוך הוא קנה
 החטים בקנה ארזי הלבנון, ולא היו
 זורעים וקוצרים, אלא הרוח מנשבת,
 ומנשר החטים למטה ואוספים אותם,
 וכל בכל שנה ושנה. לאחר שחטאו,
 אמר (בראשית ח, כב) עד כל ימי הארץ זרע
 וקציר וקר וחם וקיץ וחורף ויום ולילה לא
 ישבתו.

של הגברים הללו. אמרה לבתה הקטנה:
 אלו הם חגבים קטנים שכתם בפיהם,
 תביאי אותם אלי ואעשה מהם תבשיל
 טעים לאחים שלך. עד שבאה, התרחש
 לנו גם, ונעשה מלפניה נהר של מים
 גדול. שמעתי שהיתה אומרת: אמא
 אמא! הפרפרת הגדולה שסברנו עברה.
 וברחתי מהן ונצלתי.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, בְּיָמֵי דְּזוּר

וַאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתְתֶּם גְּזֵר דִּינָם שֶׁל דּוֹר
הַמַּבּוּל, עַד שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגּוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר
וַתַּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל הָיָה פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה,
וּמִשָּׁעָה שֶׁהָיְתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת, הָיוּ
הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֵאנָם, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כא
יא) יִשְׁלְחוּ כְּצֵאן עֵוִילֵיהֶם וַיִּלְדִּיהֶם יִרְקְדוּן. וְלֹאֲחֵר
כָּל זֶה מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (שם כא יד) וַיֹּאמְרוּ לֹאֵל סוֹר
מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרַכִּיךָ לֹא חִפְצָנוּ. עַד שֶׁגְּזֵר דִּינָם
וְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, נִחַ הָיָה מִתְּרָה בָּהֶם קוֹדֵם, וְלֹא שָׁמְעוּ
מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בַּעֲשִׂיַת הַתִּיבָה, לְמַעַן יֵרְאוּ
וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מְלַעֲיבִין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם
שָׁהָיו הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כָּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מְלַמְעָלָה,
וְנִמְחָחוּ מִן הָעוֹלָם.

לשון הקודש

וַיִּלְדִּיהֶם יִרְקְדוּן. וְלֹאֲחֵר כָּל זֶה מֵה כְּתוּב
בָּהֶם? (שם) וַיֹּאמְרוּ לֹאֵל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת
דְּרַכִּיךָ לֹא חִפְצָנוּ. עַד שֶׁגְּזֵר דִּינָם
וְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם.

שָׁנָה רַבּוֹתֵינוּ, נִחַ הָיָה מִתְּרָה בָּהֶם קֹדֵם,
וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בַּעֲשִׂיַת הַתִּבָּה
לְמַעַן יֵרְאוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מְלַעֲיבִין בּוֹ, עַד

וַאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתְתֶּם גְּזֵר דִּינָם
שֶׁל דּוֹר הַמַּבּוּל עַד שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגּוֹל,
שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) וַתַּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה
הַרְבֵּה, וּמִשָּׁעָה שֶׁהָיְתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת,
הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֵאנָם,
שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כא) יִשְׁלְחוּ כְּצֵאן עֵוִילֵיהֶם

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאֵי דְכִתְיִב, (תהלים כט י) ה' לַמְּבוּל יֵשֵׁב, וְכִי לְדָוִד הָיָה לֹאמֹר דָּבָר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִין, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוֹדֵם. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּא וְרֵאאָה בְּכָל מְקוֹם אֶת מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאִף עַל פִּי שְׁמִדַּת הַדִּין הִיא, מִדַּת רַחֲמִים הִיְתָה בּוֹ, שֶׁאֲלֵמְלֵא כֶּךָ אֶת־חֶרֶב עֲלֵמָא. אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת רַחֲמִים, אֶתִּישֵׁב עֲלֵמָא.

וְכֵן אֶת מוֹצֵא רְפוּאָה זו, בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט כא) וְה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב לה) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׂאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִין הָיוּ דְרָא דְטוֹפְנָא טְפִי, דִּהְיוּ יוֹדְעֵי מַה דְּעֵתִיד לְמַהֲוֵי. אֲבָל נִסְבּוּ

לשון הקודש

מִדַּת הַרְחָמִים. וְאִף עַל פִּי שְׁמִדַּת הַדִּין הִיא – מִדַּת רַחֲמִים הִיְתָה בּוֹ, שֶׁאֲלֵמְלֵא כֶּךָ, גְּחֶרֶב הָעוֹלָם, אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת הַרְחָמִים הִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם.

וְכֵן אֶתְּה מוֹצֵא רְפוּאָה זו בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט) וְה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׂאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִים הָיוּ דוֹר הַמְּבוּל

שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם, שֶׁהָיוּ חֲכָמִים יוֹצֵאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמִּים מַלְעֵלָה, וְנִגְמְחוּ מִן הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ שְׁפִתּוֹב (תהלים כט) ה' לַמְּבוּל יֵשֵׁב, וְכִי לְדָוִד הָיָה לֹאמֹר דָּבָר זֶה, וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוֹדֵם?

אֲלֵא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּא וְרֵאאָה, בְּכָל מְקוֹם אֶתְה מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה'

סוּבְּלַתְנֹו בְּלִבְהוֹן. וְאָמְרוּ, אִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא
מִיּוֹתֵי טוֹפְנָא, אֲנַחְנָא גּוֹבְרִין רָאמֵי קוֹמְתָא, וְנִשְׁוֹט
עַל אִפֵּי מֵיָא, וְנִשְׁתִּיזִיב. וְאִי מִן תְּהוּמָא יִיְתִי
מֵיָא, רַגְלָנָא נִשְׁוִי עַל בִּירָא דְּמֵיָא, וְלֹא יִפְקוֹן
מֵיָא וְנִשְׁתִּיזִיב.

כִּד אַתָּא טוֹפְנָא, אֲרַתַּח קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵיָא
דְּתְהוּמָא, וְהוּוּ מִשְׁוִי רַגְלֵיהוֹן עַל עֵינָא דְּמֵיָא,
וְאַתְמִשְׁדַּךְ מִשְׁכִּיחַ מֵיָא, וְנִפְלוּ. וּמֵיָא מְלַעִילָא הוּוּ
מִתְנַבְרִי עִם מֵיָא דְּתְהוּמָא, וְהוּוּ מִתְנַלְגְּלִין וְנִחְתִּין,
נְמוֹקִין בְּרִתִּיחוּתָא דְּתְהוּמָא לְבָבְל.

וַיִּבְאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתֵּבָה. ר' יוחנן פתח, (תהלים)
אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יֹשְׁבֵי חֲצֵרֶיךָ
נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הֵיכָלְךָ. בֹּא וּרְאֵה,
כִּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לִיזְהַר, וְלִבְדוּק עֲצָמוֹ וּמַעֲשָׂיו
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

לשון הקודש

הוא את מי התהום, והיו שמים רגליהם
על עין המים, ונמשך עורם מהם ונפלו.
והמים של מעלה היו מתנבחים עם מי
התהום, והיו מתנלגלים ויורדים, נמוקים
בהרתחה של התהום לבבל.

ויבאו אל נח אל התבה (בראשית ז). רבי
יוחנן פתח, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב
ישכן חצריך נשבעה בטוב ביתך קדש

יותר, שהיו יודעים מה שעתיד להיות,
אבל לקחו עיצה בלבם ואמרו: אם
הקדוש ברוך הוא יביא מבול, אנחנו
גברים רמי קומה, ונשוט על פני המים
וננצל. ואם מן התהום יבואו המים, נשים
רגלינו על פאר המים, ולא יצאו המים,
וננצל.

בשפא המבול, הרתיח הקדוש ברוך

הַיֵּאֲדָה קָם בְּצַפְרָא, יִימַר, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי, שִׁיְהֵא לְבִי נָכוֹן וּמְסוּר בְּיָדֶי, שְׁלֹא אֲשַׁבְּתֶךָ. אוֹשִׁיט רַגְלוֹהִי לְמִיזֵל, יַעֲיִין בְּצַעְדֵי רַגְלוֹהִי, (דף כח ע"א) דְּלֹא יִשׁוּטוֹן לְאַבְאָשָׁא. אֲזַל לְדַבֵּר מִצְוָה, יִרְהַט. שְׁנַאֲמַר (הושע יא א) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיִּה יִשְׁאֲגוּ. וְאֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת מִצְוָה לְמִוְרַהֲטוּ. עֵבֶר כָּל יוֹמָא, צָרִיךְ לְמַבְדֵּק גּוֹפִיָּה, מַה דְּעֵבֶד בְּהָהוּא יוֹמָא, וְאִי צָרִיךְ יַעֲשֶׂה מִיָּד תְּשׁוּבָה עָלָיו קוֹדֵם שְׁיִישֵׁן.

תָּנוּ רַבָּנָן, מֵאִי דְכָתִיב, (שה"ש ח יא) כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַכָּרַם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה, לְמַלְךְ שְׁהַשְׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן, אֵלוּ מִלְּאֲבֵי שָׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכָּרַם לְנֹטְרִים אֵלוּ

לשון הקודש

– צָרִיךְ לְבַדֵּק אֶת גּוֹפּוֹ מַה שֶׁעָשָׂה בַּיּוֹם הַהוּא, וְאִם צָרִיךְ, יַעֲשֶׂה מִיָּד תְּשׁוּבָה עָלָיו קוֹדֵם שְׁיִישֵׁן.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, מַה זֶה שְׁכַתּוֹב (שיר ח) כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַכָּרַם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה – לְמַלְךְ שְׁהַשְׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן – אֵלוּ מִלְּאֲבֵי שָׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכָּרַם לְנֹטְרִים –

הַיֵּבֶלֶךְ. בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְזַהֵר וְלְבַדֵּק עַצְמוֹ וּמַעֲשָׂיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

הַיֵּאֲדָה? קָם בְּבִקְרָא – יִימַר: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי, שִׁיְהֵא לְבִי נָכוֹן וּמְסוּר בְּיָדֶי שְׁלֹא אֲשַׁבְּתֶךָ. מוֹשִׁיט רַגְלוֹ לְלִבֵּת – וְשֹׁגֵית עַל צַעְדֵי רַגְלוֹ שְׁלֹא יִשׁוּטוּ לְהִרְעוּ. הִלֵּךְ לְדַבֵּר מִצְוָה – יִרוּץ, שְׁנַאֲמַר (הושע יא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיִּה יִשְׁאֲגוּ. וְאֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת מִצְוָה לְרוּץ. עֵבֶר כָּל הַיּוֹם

שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאֶרֶץ. אִישׁ יבֹא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף,
אֶלֶף הֶנְאוֹת שֶׁהִנְשָׂמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דְּבַר אַחַר כֵּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה, זֶה הִיא הַתּוֹרָה.
בְּבַעַל הַמּוֹן, מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכֶּרֶם
לְנֹטְרִים, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶתָהּ. אִישׁ
יבֹא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף, שֶׁל שְׂכָרָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי וְר' חֵיָא הָווּ אֲזִילֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי
חֵיָא, אֵימָא לָן מִפִּילֵי מַעֲלִייתָא דַּהֲוָה אָמַר
אָבוּךְ מִתַּעֲנוּגֵי הִנְשָׂמָה. אָמַר לִיה נִיפּוּק מִפְּאֵן,
דְּקִפּוּטְקִיא אֵלִין בְּצִירֵי מַעֲוֹבְדֵי דְבִשְׁרֹן. אָמַר לִיה
כֶּךָ יָאוֹת לָן לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְנִשְׁתִּיזִיב מִנְהוֹן.
אָמַר לִיה, בְּאַתֵּר דְּסַכְנָה, לֹא אָמְרוּהָ רַבָּנָן.

לְבַתֵּר דְּנִפְקוּ וְאֲזִלוּ בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,
אֵימָא לָךְ מִילְתָּא, וְהִיא טְמִירְתָּא בִּינֵי

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי חֵיָא, אָמַר לָנוּ מִהַדְּבָרִים
הַמַּעֲלִים שֶׁהָיָה אוֹמֵר אָבוּךְ מִתַּעֲנוּגֵי
הִנְשָׂמָה. אָמַר לוֹ: נִצָּא מִפְּאֵן,
שֶׁהַקִּפּוּטְקִיאִים הִלְלוּ פְחוּתִים מִמַּעֲשִׂים
כְּשָׂרִים. אָמַר לוֹ, כֶּךָ נָאָה לָנוּ לַעֲסֵק
בַּתּוֹרָה, וְנִנְצַל מֵהֶם. אָמַר לוֹ, בְּמִקּוֹם
סַכְנָה לֹא אָמְרוּ אוֹתָהּ רַבּוֹתֵינוּ.

לְאַחַר שֶׁנִּצָּאוּ וְהִלְכוּ בַּדְּרָךְ, אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, אָמַר לָךְ דְּבַר שֶׁהוּא טְמוֹן בֵּין

אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאֶרֶץ. אִישׁ יבֹא
בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף - אֶלֶף הֶנְאוֹת
שֶׁהִנְשָׂמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דְּבַר אַחַר, כֵּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - זֶה הִוא
הַתּוֹרָה. בְּבַעַל הַמּוֹן - מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן
אֶת הַכֶּסֶף לְנֹטְרִים - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶתָהּ. אִישׁ יבֹא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף
כֶּסֶף - שֶׁל שְׂכָרָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חֵיָא הָיוּ הוֹלְכִים בַּדְּרָךְ.

מִטְמוֹנֵי־אָבִיךָ וְדָא הִיא, דְּכַתִּיב,
 פָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה וְגו', הָאִי פָּרָם, דָּא הִיא נְשִׁמְתָא
 קַדִּישָׁא, דְּאִתְנַטְעַת לְעֵילָא, תְּחִילַת פּוּרְסֵי יְקָרִיָּה.
 לְשִׁלְמָה, מְלָכָא דְשִׁלְמָא כּוּלָא דִילִיָּה. בְּבַעַל הָמוֹן,
 הוּא פּוּרְסֵי יְקָרִיָּה דְשִׁלְיָטָא עַל כָּל חֵילֵי שְׁמֵיָא
 וְאַרְעָא, וְהוּא מְאָרִיָּה דְכָל חֵילָא. יְהִב נְשִׁמְתָא דָּא,
 לְמִי, לְנוֹטְרִים, אֲלִין נְטָרֵי פְקוּדוּי.

וְאִית לִיה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלָמִין סְגִיָּין
 לְעֵילָא, עַל כָּל חֵילֵי שְׁמֵיָא, וְאַלְף וּמְאָתָן
 עֲלָמִין אַחֲרָנִין, דְּעֵייל בְּהוֹן לְאַשְׁתַּעֲשַׂעָא עִם
 צְדִיקֵיָא בְּנִגְתָא דְעָדָן. אִישׁ יְבֵא בְּפָרְיוֹ אֲלֶף כֶּסֶף,
 אֲלֶף עֲלָמִין דְּכֶסֶף בְּהוֹן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְסִיִּים אָנִי לְהָאִי מִילְתָּא דְר'
 יוֹסֵי, וְכֵךְ הִיא, מִמָּה דְכַתִּיב אַחֲרָיו, (שה"ש ח

לשון הקודש

שְׁשׁוּמְרִים מְצוּוֹתָיו.

וַיֵּשׁ לוֹ לְקָדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמִים רַבִּים
 לְמַעַלְהָ עַל כָּל צְבָאוֹת הַשְּׁמַיִם, וְאַלְף
 וּמְאָתַיִם עוֹלָמוֹת אַחֲרֵי שְׁנַכְנַס בְּהֵם
 לְהַשְׁתַּעֲשַׂע עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֵן. אִישׁ
 יְבֵא בְּפָרְיוֹ אֲלֶף כֶּסֶף – אֲלֶף עוֹלָמוֹת
 שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹסֵף בְּהֵם.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְסִיִּים אָנִי אֶת הַדְּבָר

הַמְטְמוֹנֵי־אָבִיךָ שֶׁל אָבִיךָ בְּבֵית גְּנוּזֵי, וְנָחוּ
 שְׁכֵתוֹב פָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה וְכו'. הַכֶּרֶם
 הַזֶּה זֹהוּ הַנְּשִׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שְׁנִנְטָעָה
 לְמַעַלְהָ תַּחַת כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ. לְשִׁלְמָה –
 הַמְלֶכֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ שְׁלוֹ. בְּבַעַל הָמוֹן –
 הוּא כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ שֶׁשׁוֹלֵט עַל כָּל צְבָאוֹת
 הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְהוּא בַעַל כָּל הַכֹּחַ. גִּתָן
 אֶת הַנְּשִׁמָּה הַזֹּאת לְמִי? לְנוֹטְרִים, אֵלּוּ

(יב) בְּרַמִּי שְׁלִי לְפָנַי הָאֵלֶּף לָךְ שְׁלֹמָה וּמֵאֲתִים לְנֹטְרִים אֶת פְּרִיּוֹ, שְׁכַפְּסָא הַכְּבוֹד מִכְּרֻזַּת וְאוּמְרַת, רַבּוּנֵנוּ שֶׁל עוֹלָם, זֶה הַנְּשָׁמָה נִיטְלָה מִמֶּנּוּ, הֵרִי הִיא לְפָנַי. הָאֵלֶּף לָךְ שְׁלֹמָה, שְׁלָךְ הֵם אוֹתָם הָאֵלֶּף עוֹלָמוֹת, וְאֵינָם רְאוּיִם לְאַחַר. וּמֵאֲתִים לְנֹטְרִים אֶת פְּרִיּוֹ, זֶה עֵדוֹן, שְׁיֵשׁ בּוֹ מֵאֲתִים עוֹלָמוֹת הַנְּאוֹת וּבְסוּפֵינָן לְנִפְשוֹת הַצְּדִיקִים.

דְּתַנֵּן, אָמַר רַבִּי, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּכָל אוֹתָן הָעוֹלָמוֹת, וּבִשְׁעַת חֲצִי הַלַּיְלָה, נִכְנָס בְּמֵאֲתִים עוֹלָמוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן, לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים. שְׁנַאֲמַר, (שם ז' יד) חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים הוֹדִי צְפַנְתִּי לָךְ. וְדוּד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, נִכְסַף לָבוֹ, בְּשִׂרְאָה מֵעֵלוֹת הַצְּדִיקִים, וְאָמַר רַבּוּנֵנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצִירִיךְ.

לשון הקודש

שְׁיֵשׁ בּוֹ מֵאֲתִים עוֹלָמוֹת הַנְּאוֹת וּבְסוּפֵים לְנִפְשוֹת הַצְּדִיקִים.

שְׁשִׁנְיָנוּ, אָמַר רַבִּי, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּכָל אוֹתָם הָעוֹלָמוֹת, וּבִשְׁעַת חֲצִי הַלַּיְלָה נִכְנָס בְּמֵאֲתִים עוֹלָמוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים, שְׁנַאֲמַר (שם ז' יד) חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים הוֹדִי צְפַנְתִּי לָךְ. וְדוּד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו

הַזֶּה שֶׁל רַבִּי יוֹסִי, וְכֵן הוּא: מִמָּה שֶׁכְּתוּב אַחֲרָיו (שם) בְּרַמִּי שְׁלִי לְפָנַי הָאֵלֶּף לָךְ שְׁלֹמָה וּמֵאֲתִים לְנֹטְרִים אֶת פְּרִיּוֹ, שְׁכַפְּסָא הַכְּבוֹד מִכְּרֻזַּת וְאוּמְרַת: רַבּוּנֵנוּ שֶׁל עוֹלָם, זֶה הַנְּשָׁמָה נִיטְלָה מִמֶּנּוּ, הֵרִי הִיא לְפָנַי. הָאֵלֶּף לָךְ שְׁלֹמָה – שְׁלָךְ הֵם אוֹתָם הָאֵלֶּף עוֹלָמוֹת, וְאֵינָם רְאוּיִים לְאַחַר. וּמֵאֲתִים לְנֹטְרִים אֶת פְּרִיּוֹ – זֶה עֵדוֹן,

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לּוֹ לְאָדָם
 לְהִזְהַר, הוֹאִיל וְנִשְׁמַת אֵל בְּאַפּוֹ, לְהִטָּהַר
 מֵעֲוֹנוֹתָיו, וּלְעֵיַן בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא יִחַטָּא לְפָנָי קוֹנֹנִי,
 לְמַעַן תִּהְיֶה מַעֲלָתוֹ עִם שְׂאֵר הַצְּדִיקִים, וְלֹא יִמָּצֵא
 מוֹחָה בְּיָדוֹ, בְּעֵלּוֹתוֹ לְרְאוֹת אֶת פָּנָי ה'.

וּמִמֵּי אַתָּה לָמַד, מִן הַתִּיבָה. בֵּא וּרְאֵה, מֵאֵי
 דְּכַתִּיב, וַיָּבֹאוּ אֵל נח אֶל הַתִּבָּה, בְּלֹא
 רְשׁוֹת. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל אוֹתָן הָעוֹפוֹת וְהַחַיִּוֹת
 וְהַבְּהֵמוֹת שְׁלֹא חָטְאוּ, הֵם בָּאִים, וְהַתִּיבָה קוֹלְטָתָן,
 וְאוֹתָן שְׁחָטְאוּ, הַתִּיבָה דוֹחָה אוֹתָן לַחוּץ. וּמֵה
 הַתִּיבָה, שְׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ כֶּךָ. פִּתְחֵי הַשָּׁמַיִם
 וְשׁוֹמְרֵיהֶם, וְשׁוֹמְרֵי הַמְּשֻׁמְרוֹת, וְכִסֵּא הַכְּבוֹד, שְׁיֵשׁ
 בָּהֶם הָרְשׁוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה לְהִיּוֹת קוֹלְטִין,
 לְמֵי שְׁלֹא חָטְאוּ, וְלְהִיּוֹת דוֹחִים לְמֵי שְׁחָטְאוּ.

לשון הקודש

מהו שְׁכַתוּב (בראשית ז) וַיָּבֹאוּ אֵל נח אֶל
 הַתִּבָּה? בְּלֹא רְשׁוֹת. שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 כָּל אוֹתָם הָעוֹפוֹת וְהַחַיִּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת
 שְׁלֹא חָטְאוּ, הֵם בָּאִים וְהַתִּבָּה קוֹלְטָתָן.
 וְאוֹתָם שְׁחָטְאוּ, הַתִּבָּה דוֹחָה אוֹתָם
 לַחוּץ. וּמֵה הַתִּבָּה שְׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ כֶּךָ –
 פִּתְחֵי הַשָּׁמַיִם וְשׁוֹמְרֵיהֶם, וְשׁוֹמְרֵי
 הַמְּשֻׁמְרוֹת, וְכִסֵּא הַכְּבוֹד, שְׁיֵשׁ בָּהֶם
 רְשׁוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה לְהִיּוֹת
 קוֹלְטִים לְמֵי שְׁלֹא חָטְאוּ, וְלְהִיּוֹת דוֹחִים

הַשָּׁלוֹם, נִכְסַף לְבוֹ, בְּשִׂרְאָה מַעֲלוֹת
 הַצְּדִיקִים. אָמַר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, (תהלים סח)
 אֲשֶׁרִי תִבְחָר וּתְקַרֵּב יִשְׁכֵּן הַצְּרִיד.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לּוֹ
 לְאָדָם לְהִזְהַר הוֹאִיל וְנִשְׁמַת אֵל בְּאַפּוֹ,
 לְהִטָּהַר מֵעֲוֹנוֹתָיו וּלְעֵיַן בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא
 יִחַטָּא לְפָנָי קוֹנֹנִי, לְמַעַן תִּהְיֶה מַעֲלָתוֹ עִם
 שְׂאֵר הַצְּדִיקִים, וְלֹא יִמָּצֵא מוֹחָה בְּיָדוֹ
 בְּעֵלּוֹתוֹ לְרְאוֹת אֶת פָּנָי ה'.

וּמִמֵּי אַתָּה לָמַד? מִן הַתִּבָּה. בֵּא וּרְאֵה,

רְבִי חֵיָא אָמַר, נַח מְקַטְנֵי אַמְנָה הָיָה, שְׁלֵא הָיָה
מֵאַמִּין שְׂיבָא הַמְּבּוּל, וְלֹא נִכְנַס לְתִיבָה עַד
שֶׁהַמַּיִם דְּחִקוּהוּ, שְׁנַאֲמַר וַיָּבֵא נַח מִפְּנֵי מֵי הַמְּבּוּל.
אָמַר רְבִי יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהוֹרִיד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם, הוֹרִידֵם בְּתַחֲלָה בְּרַחֲמִים,
כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם, שְׂאֵם יָשׁוּבוּ יִקְבְּלֵם. מִשְׁמַע
דְּכַתִּיב בְּתַחֲלָה, וַיְהִי הַגֶּשֶׁם, וְלַחֲלָן הוּא אוֹמֵר, וַיְהִי
הַמְּבּוּל, שְׂאֵם יַחְזְרוּ יְהִיו גְּשָׁמֵי בְּרָכָה, לֹא חֲזָרוּ,
הָיָה מְבּוּל.

וְאָמַר רְבִי יִצְחָק, שְׁבוּעָה נִשְׁפַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׂאִינוּ חֲפִיץ בְּמִיתַתָּן שָׁל רְשָׁעִים,
שְׁנַאֲמַר, (יחזקאל לג יא) חֵי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ
בְּמוֹת הַרְשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רְשָׁע מִדְּרָכּוֹ וַחֲיָה וְגו'.
וַחֲיָה בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

 לשון הקודש

לְמֵי שַׁחֲטָאוֹ.

רְבִי חֵיָא אָמַר, נַח מְקַטְנֵי אַמְנָה הָיָה,
שְׁלֵא הָיָה מֵאַמִּין שְׂיבָא הַמְּבּוּל, וְלֹא
נִכְנַס לְתִיבָה עַד שֶׁהַמַּיִם דְּחִקוּהוּ, שְׁנַאֲמַר
(סו) וַיָּבֵא נַח מִפְּנֵי מֵי הַמְּבּוּל.

אָמַר רְבִי יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהוֹרִיד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם, הוֹרִידֵם תַּחֲלָה
בְּרַחֲמִים, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם, שְׂאֵם
יָשׁוּבוּ – יִקְבְּלֵם. מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב בְּתַחֲלָה

(סו) וַיְהִי הַגֶּשֶׁם, וְלַחֲלָן הוּא אוֹמֵר (סו) וַיְהִי
הַמְּבּוּל. שְׂאֵם יַחְזְרוּ יְהִיו גְּשָׁמֵי בְּרָכָה. לֹא
חֲזָרוּ – הָיָה מְבּוּל.

וְאָמַר רְבִי יִצְחָק, שְׁבוּעָה נִשְׁפַּע הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׂאִינוּ חֲפִיץ בְּמִיתַתָּן שָׁל
רְשָׁעִים, שְׁנַאֲמַר (יחזקאל לג יא) חֵי אֲנִי נְאֻם
ה' אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע כִּי אִם
בְּשׁוּב רְשָׁע מִדְּרָכּוֹ וַחֲיָה וְכו'. וַחֲיָה –
בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁר־י הַבְּנִים שְׂאוֹמְרִים לָהֶם
 בְּדֵי, וְהָשִׁיבוּ וְחִיו. (שם) שׁוּבוּ שׁוּבוּ
 מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּלְמָה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּי
 הוּא אֵינוֹ חַפֵּץ בְּמִיתַתָּן שֶׁל רְשָׁעִים אֲלֵא שְׂיַחְזְרוּ
 בְּתִשׁוּבָה לְמַעַן יֵחִיו.

ר' יוֹחָנָן פְּתַח, (איוב יא כ) וְעֵינַי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה
 וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֶם וְתִקְוֹתֶם מִפֶּחַ נֶפֶשׁ. מִשָּׁל
 לְמָה הִדְבַּר דּוֹמָה, לְכַת לְסֻטִּים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים
 בְּהָרִים, שָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח עֲלֵיהֶם גִּיסוֹתָיו,
 וְתַפְסוּם וְהַנִּיחוּם בְּמַגְדָּל גְּבוּהָ. וְהָיוּ בָהֶם
 פְּקָחִים, אָמְרוּ יִדְעָנָא בְּנַפְשָׁתָנָא דַּעֲבַדְנָא עוֹבְדִין
 בִּישׁוּן, וְלֹא יִכְלִנָּא לְאַשְׁתִּזְבָּא. מָה עָשׂוּ, חֲפְרוּ
 חֲפִירָה אַחַת בְּמַגְדָּל, וַיֵּצְאוּ וּבְרַחוּ לָהֶם. מִיִּפְשׁ
 אַחַד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וְרָאָה אֶת הַחֲפִירָה, וְלֹא
 רָצָה לָנוּס לְהַמְלִיט.

לשון הקודש

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁר־י הַבְּנִים שְׂאוֹמְרִים לָהֶם
 שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּלְמָה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּי
 הוּא אֵינוֹ חַפֵּץ בְּמִיתַתָּן שֶׁל רְשָׁעִים, אֲלֵא שְׂיַחְזְרוּ
 בְּתִשׁוּבָה לְמַעַן יֵחִיו.
 רַבִּי יוֹחָנָן פְּתַח, (איוב יא כ) וְעֵינַי רְשָׁעִים
 תִּכְלִינָה וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֶם וְתִקְוֹתֶם מִפֶּחַ נֶפֶשׁ.
 לְמָה הִדְבַּר דּוֹמָה? לְכַת לְסֻטִּים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים בְּהָרִים. שָׁמַע
 הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח עֲלֵיהֶם גִּיסוֹתָיו, וְתַפְסוּם
 וְהַנִּיחוּם בְּמַגְדָּל גְּבוּהָ. וְהָיוּ בָהֶם פְּקָחִים.
 אָמְרוּ, יִדְעָנוּ בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ שֶׁעָשִׂינוּ מַעֲשִׂים
 רָעִים וְלֹא יִכְלָנוּ לְהִנָּצֵל. מָה עָשׂוּ? חֲפְרוּ
 חֲפִירָה אַחַת בְּמַגְדָּל, וַיֵּצְאוּ וּבְרַחוּ לָהֶם.
 מִיִּפְשׁ אַחַד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וְרָאָה אֶת

לְמַחֵר בָּא הַמֶּלֶךְ לְרֹאוֹת אֶת הַמַּגִּדֵּל, וְאֶת
הַלְסָטִים, רָאָה אֶת הַחֲפִירָה שֶׁעָשׂוּ וְנָסוּ
וְנִמְלְטוּ. אָמַר לָזֶה, שׁוֹטֵה, חֲבֵרֶיךָ בָּרְחוּ בְּזוֹ
הַחֲפִירָה וְנִמְלְטוּ מִדִּינִי, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד
לָהֶם, אֲבָל אֶתְּהָ שְׂרָאִית אֶת הַחֲפִירָה בְּעֵינֶיךָ, וְלֹא
רְצִיתָ לְהַמְלִיט וְיִנְקְרוּ עֵינֶיךָ, וְאַחַר כֵּן יִתְּלוּ אוֹתְךָ
עַל עֵץ.

כֵּן הַלְסָטִים, אֵלּוּ הָרָשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּמַחְשָׁבִים.
הָרָשָׁעִים הַפְּקָחִים, מָה הֵם עוֹשִׂים. אוֹמְרִים
אֲנִי חֲטָאנוּ לַמֶּלֶךְ, אָנָּה נִמְלֵט מִדִּינִי. אֲבָל נִפְתַּח
דְּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, וְנִבְקַשׁ רַחֲמִים, וְנִבְרַח וְנִמְלֵט, וְכֵן
עָשׂוּ. הַטְּפָשִׁים מָה הֵם עוֹשִׂים, רוֹאִים דְּרֶךְ
הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לִפְנֵיהֶם, שֶׁפְּתַחוּ הָאֲחֵרִים, וְנִמְלְטוּ
מִדִּין שָׁמַיִם, וְהֵם אֵינָם רוֹצִים לְהַמְלִיט.

לשון הקודש

בְּמַחְשָׁבִים. הָרָשָׁעִים הַפְּקָחִים מָה הֵם
עוֹשִׂים? אוֹמְרִים: אֲנִי חֲטָאנוּ לַמֶּלֶךְ, אָנָּה
נִמְלֵט מִדִּינִי? אֲבָל נִפְתַּח דְּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה,
וְנִבְקַשׁ רַחֲמִים, וְנִבְרַח וְנִמְלֵט, וְכֵן עָשׂוּ.
הַטְּפָשִׁים מָה הֵם עוֹשִׂים? רוֹאִים דְּרֶךְ
הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לִפְנֵיהֶם, שֶׁפְּתַחוּ
הָאֲחֵרִים, וְנִמְלְטוּ מִדִּין שָׁמַיִם, וְהֵם אֵינָם
רוֹצִים לְהַמְלִיט.

הַחֲפִירָה, וְלֹא רָצָה לָנוּס לְהַמְלֵט.
לְמַחֵר בָּא הַמֶּלֶךְ לְרֹאוֹת אֶת הַמַּגִּדֵּל
וְאֶת הַלְסָטִים. רָאָה אֶת הַחֲפִירָה שֶׁעָשׂוּ
וְנָסוּ וְנִמְלְטוּ. אָמַר לָזֶה: שׁוֹטֵה, חֲבֵרֶיךָ
בָּרְחוּ בְּזוֹ הַחֲפִירָה וְנִמְלְטוּ מִדִּינִי, מָה
אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לָהֶם עוֹד, אֲבָל אֶתְּהָ
שְׂרָאִית אֶת הַחֲפִירָה וְלֹא רְצִיתָ לְהַמְלִיט,
וְיִנְקְרוּ עֵינֶיךָ, וְאַחַר כֵּן יִתְּלוּ אוֹתְךָ עַל עֵץ!
כֵּן הַלְסָטִים, אֵלּוּ הָרָשָׁעִים הַהוֹלְכִים

אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוּטִים, אַחֲיֵיכֶם
 בָּרַחוּ וּנְמַלְטוּ, בְּאוֹתוֹ דְּרָךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה
 שְׁפָתַי, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד לָהֶם, אֲבָל אַתֶּם
 עֵינֵיכֶם שָׂרְאוּ הַחֲפִירָה, דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ
 לְפָנֵיכֶם, וְלֹא רְצִיתֶם לְהִכָּנֵס בְּתוֹכוֹ וּלְנוֹס וּלְהַמְלִיט,
 מֵאִי פְּתִיב בְּהוּ, וְעֵינֵי ^(דף כח ע"ב) רְשָׁעִים תִּכְלִינָה.
 שָׂרְאוּ הַדְּרָךְ פְּתוּחַ וּמָנוֹס אֲבָד מִנְהֶם, שְׁלֹא רָצוּ
 לָנוֹס וּלְהַמְלִיט. וְתִקְוֹתֶם מִפֶּח נֶפֶשׁ לְעוֹלָם הֵבֵא.

כִּךְ דוֹר הַמְּבוּל, רָאוּ לָנֶחַ עוֹשֶׂה הַתִּיבָה,
 וּמִתְּרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס
 לַתִּיבָה, וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמָנוֹס אֲבָד מִנְהֶם, שְׁלֹא
 רָצוּ לָשׁוּב וּלְנוֹס מִדִּינִי, וְתִקְוֹתֶם מִפֶּח נֶפֶשׁ, שְׁלֹא
 יִקְוִמוּ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר ^(איוב כו ה) הָרְפָאִים יַחֲלָלוּ
 מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנֵיהֶם.

לשון הקודש

מִנְהֶם - שְׁלֹא רָצוּ לָנוֹס וּלְהַמְלִיט.
 וְתִקְוֹתֶם מִפֶּח נֶפֶשׁ - לְעוֹלָם הֵבֵא.
 כִּךְ דוֹר הַמְּבוּל, רָאוּ לָנֶחַ עוֹשֶׂה הַתִּבָּה,
 וּמִתְּרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס
 לַתִּבָּה - וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא: וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמָנוֹס
 אֲבָד מִנְהֶם - שְׁלֹא רָצוּ לָשׁוּב וּלְנוֹס
 מִדִּינִי, וְתִקְוֹתֶם מִפֶּח נֶפֶשׁ - שְׁלֹא יִקְוִמוּ

אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּטִים,
 אַחֲיֵיכֶם בָּרַחוּ וּנְמַלְטוּ בְּאוֹתוֹ דְּרָךְ שֶׁל
 תְּשׁוּבָה שְׁפָתַי, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת
 עוֹד לָהֶם. אֲבָל אַתֶּם, עֵינֵיכֶם שָׂרְאוּ
 הַחֲפִירָה, דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לְפָנֵיכֶם,
 וְלֹא רְצִיתֶם לְהִכָּנֵס בְּתוֹכוֹ וּלְנוֹס
 וּלְהַמְלִיט - מָה כְּתוּב בָּהֶם? וְעֵינֵי רְשָׁעִים
 תִּכְלִינָה. שָׂרְאוּ הַדְּרָךְ פְּתוּחַ, וּמָנוֹס אֲבָד

וַיַּחַל נח איש האֲדָמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאָדָמָה. שְׁנַתִּישְׁבָּה מִמֶּנּוּ הָאָדָמָה. בְּלוֹמַר אֲדוֹן הָאָדָמָה. רַבֵּן אֲמַרִי, אִישׁ הָאָדָמָה, לְפִי שֶׁבִשְׂבִילוֹ עֲמָדָה הָאָדָמָה בְּכַתְּהָ וְטַבְעָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ וּמִעֲצָבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֵרְרָה ה'. תַּדַּע לךְ, בֵּינוֹן שְׁחָטָא אָדָם נִתְאַרְרָה הָאָדָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָהּ. וְעֲמָדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נח וּבָטַל הַקְּלָלָה.

דִּתְנִיָּא אָמַר רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִחַ צֵא מִן חַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, לָאֵן אֵיִצָּא, אֵיִצָּא לְאָדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה. וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה אֲבָדוּ שׁוֹכְנֶיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ

לשון הקודש

אֲרָרָה ה'. תַּדַּע לךְ, בֵּינוֹן שְׁחָטָא אָדָם, נִתְאַרְרָה הָאָדָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָהּ. וְעֲמָדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נח וּבָטַל הַקְּלָלָה.

שֶׁשְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִחַ צֵא מִן חַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, לָאֵן אֵיִצָּא? אֵיִצָּא לְאָדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה? וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה, אֲבָדוּ שׁוֹכְנֶיהָ, וְנִתְאַרְרוּ

לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו) הַרְפֵּאִים יְחוּלְלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁוֹכְנֵיהֶם.

וַיַּחַל נח איש האֲדָמָה (בראשית ט). אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאָדָמָה? שְׁנַתִּישְׁבָּה מִמֶּנּוּ הָאָדָמָה, בְּלוֹמַר אֲדוֹן הָאָדָמָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, אִישׁ הָאָדָמָה – לְפִי שֶׁבִשְׂבִילוֹ עֲמָדָה הָאָדָמָה בְּכַתְּהָ וְטַבְעָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה, כט) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִעֲצָבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר

בְּרוּךְ הוּא, לֹא כִּךְ אַתֶּם, אֱלֹא שְׂרָצוּ בְּאֶרֶץ וּרְבוּ
בָהּ. הָאֲחֵרִים אָבְדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ
וְשָׂרְצוּ בָהּ.

וְעַם כָּל זֶה לֹא נִתְיַשֵּׁב בְּלוּ, וְהֵעֲלָה עוֹלוֹת,
שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַל עוֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ
שֶׁהִקְרִיב עָלָיו אָדָם הָרִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הֲרִי לְךָ מַה שִּׁשְׂאֵלֶתָ, לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל
עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם, אִי נִתְיַשֵּׁב בְּלוּ
וּלְפִיכֹךְ נִקְרָא אִישׁ הָאָדָמָה, שֶׁנִּתֵּן נַפְשׁוֹ וְלוּבוֹ עָלֶיהָ
לְהוֹצִיאָהּ מִן הַקְּלָלָה. וְאִתְּ דְאָמְרֵי שֶׁנִּתְעַסֵּק
בְּעַסְקֵי הָאָדָמָה.

וַיִּטַּע כָּרֶם. גִּפְנֵי גְרוּשָׁה מֵצָא, שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה מִגֵּן עֵדֶן
וּבִיּוֹמוֹ נִטְעָה וְנִשְׁתַּנְּשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יז יא)
בַּיּוֹם נִטְעַף תִּשְׁנֵשְׁנֵי. רַבִּי אוֹמֵר, גִּפְנֵי הִיְתָה,

לשון הקודש

שִׁשְׂאֵלֶת - לא אסף לקלל עוד את
הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. אִי נִתְיַשֵּׁב בְּלוּ.
וּלְפִיכֹךְ נִקְרָא אִישׁ הָאָדָמָה, שֶׁנִּתֵּן נַפְשׁוֹ
וְלוּבוֹ עָלֶיהָ לְהוֹצִיאָהּ מִן הַקְּלָלָה. וַיִּשׁ
שְׂאוֹמְרִים שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּעַסְקֵי הָאָדָמָה.

וַיִּטַּע כָּרֶם (שם טו ב) - גִּפְנֵי גְרוּשָׁה מֵצָא,
שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה מִגֵּן עֵדֶן, וּבִיּוֹמוֹ נִטְעָה
וְנִשְׁתַּנְּשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יז) בַּיּוֹם נִטְעַף

כָּלֶם וְנִתְמַעֲטוּ. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
לֹא כִּךְ אַתֶּם, אֱלֹא (שם ט) שְׂרָצוּ בְּאֶרֶץ
וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אָבְדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם
פָּרוּ וּרְבוּ וְשָׂרְצוּ בָהּ.

וְעַם כָּל זֶה לֹא נִתְיַשֵּׁב בְּלוּ, וְהֵעֲלָה
עוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ח) וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.
הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְרִיב עָלָיו אָדָם הָרִאשׁוֹן.
אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לְךָ מַה

שְׁנַתְגֵרְשָׁה מִזֶּן עֵדוֹן, וְעַנְבִיָּה עֲמָה, וְסַחַט אֹתָם,
וְשָׂתָה מִן הַיַּיִן, וְנִתְגַּל.

רְבִי בּוֹן פָּתַח, (ויקרא י ט) וַיְדַבֵּר ה' אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר
יַיִן וְשִׁכָר אֵל תִּשְׁתֶּה אֶתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ בְּבֵאֲכֶם
אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וְלֹא תִמּוֹתוּ חֶקֶת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם.
דָּאֵמַר רְבִי אֲבִין, אֵינן בְּכָל הָעוֹלָם דְּבַר שְׁמִתְגַּאֵה
לְבוֹ שֶׁל אָדָם, אֲלֵא בַּיַּיִן. וְזֶה הִיָּה עֲנֻשָׁם שֶׁל נָדָב
וְאֲבִיהוּא, שֶׁאֲכָלוּ וְשָׂתוּ וְנִגְבְּה לְבָבָם, וְזֶהוּ (שם י א) אִשׁ
זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם.

וְקוֹדֵם זֶה הִיָּה נִגְזָר עֲלֵיהֶם, וּבָאָה מִדַּת הַדִּין
לְשִׁלּוֹת יָד בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד יא) וְאֵל אֲצִילִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ. אֵף עַל פִּי שֶׁנִּגְזָר דִּינָם
לְשִׁלּוֹת יָד בָּהֶם. וְלָמָּה הִיָּה עֲנֻשָׁם, מִשּׁוּם (שם) וַיִּחַזּוּ
אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ. נִכְנָסוּ, בְּשִׁאֲכָלוּ וְשָׂתוּ,
וְנִגְזָר עֲנֻשָׁם בְּאוֹתָהּ שַׁעָה.

לשון הקודש

לְבוֹ שֶׁל אָדָם אֲלֵא בַּיַּיִן. וְזֶה הִיָּה עֲנֻשָׁם
שֶׁל נָדָב וְאֲבִיהוּא, שֶׁאֲכָלוּ וְשָׂתוּ וְנִגְבְּה
לְבָבָם, וְזֶהוּ (ויקרא י א) אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה
אֹתָם.

וְקוֹדֵם זֶה הִיָּה נִגְזָר עֲלֵיהֶם, וּבָאָה מִדַּת
הַדִּין לְשִׁלּוֹת יָד בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וְאֵל
אֲצִילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ, אֵף עַל
פִּי שֶׁנִּגְזָר דִּינָם לְשִׁלּוֹת יָד בָּהֶם. וְלָמָּה הִיָּה

תִּשְׁנַתְגֵרְשָׁה מִזֶּן עֵדוֹן, וְעַנְבִיָּה עֲמָה, וְסַחַט
אֹתָם, וְשָׂתָה מִן הַיַּיִן, וְנִתְגַּל.

רְבִי בּוֹן פָּתַח, (ויקרא י ט) וַיְדַבֵּר ה' אֶל
אֶהֱרֹן לֵאמֹר יַיִן וְשִׁכָר אֵל תִּשְׁתֶּה אֶתָּה
וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ בְּבֵאֲכֶם אֵל אֶהֱל מוֹעֵד וְלֹא
תִמּוֹתוּ חֶקֶת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם. שֶׁאֵמַר רְבִי
אֲבִין, אֵינן בְּכָל הָעוֹלָם דְּבַר שְׁמִתְגַּאֵה